

Моргун К.В.

*аспірантка кафедри обліку і аудиту
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-8551-3031>*

Morhun Katerina

*Postgraduate Student of the Department of Accounting and Audit
Petro Mohyla Black Sea National University*

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. В статті досліджено перспективи використання цифрової економіки в сільськогосподарських підприємствах. В умовах глобалізаційних процесів сільському господарству необхідні зміни, ключових фактором цього є цифровізація, що підвищить конкурентоспроможність аграрного сектору. Для ефективного управління сільськогосподарських підприємств необхідно класифікувати та систематизувати витрати які виникають під час виробничих процесів. Обґрунтовано важливість класифікації витрат аграрних підприємств з позиції бухгалтерського обліку та контролю. На основі проведено аналізу розкрито складову структуру витрат для ефективного виробництва сільськогосподарської продукції, що є невід'ємною складовою підвищення функціонування виробництва. Запропонований та систематизовано авторський формат класифікації витрат за видами отримання прибутку (покриті, частково покриті, непокриті), витрати на надзвичайні події (спонтанні).

Ключові слова: витрати, класифікація витрат, цифрова економіка, управлінські рішення, собівартість продукції, сільське господарство.

Вступ та постановка проблеми. Діяльність сільськогосподарських підприємств характеризується значною кількістю витрат, що можна пояснити особливістю виробництва кожного підприємства. Ефективне управління підприємствами в умовах розвитку та використання цифрової економіки сприяє систематизації витрат в сфері сільського господарства. Витрати формують вартість різноманітних ресурсів при отриманні результатів діяльності. Вони є основним елементом виробництва підприємств та невід'ємною частиною визначення фінансового результату господарств. Використання сучасних методів цифрової економіки позитивно впливає на облікову інформацію з метою зменшення витрат в агросфері. Для формування фінансового результату підприємства корисно знати інформацію про різні види витрат. Поділ витрат за різними ознаками в бухгалтерському обліку є інструментом для управління ними, тому при класифікації витрат необхідно виходити із мети та задач, які стоять перед підприємством та керівником. Для сучасного менеджера на підприємстві інформації про загальну величину витрат недостатньо, керівнику потрібно згрупувати відомості про витрати та правильно їх класифікувати, щоб отримувати достовірну інформацію про ефективність підприємства. Класифікація витрат виробництва та закономірні зв'язки між ними в сучасних умовах цифрової економіки визначає актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців довгий час приділяли питанню

витрат, але єдиної класифікації, яка б задовольнила всіх і вчених і керівників підприємств досі не має. Такі науковці як, Садовська І., Дрождіна І. класифікували витрати в сільському господарстві використовуючи положення «Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств» [7]. Грицак Н. Ю., Костякова А. А., Мінаєв Д., Раделицький Ю. надали перелік витрат в аграрній сфері за різними класифікаційними ознаками [2, 3, 4]. Було проаналізовано умови формування витрат та чинники які впливають на їх формування, визначено підходи до зниження витрат, що є головним інструментом ефективного функціонування виробництва. Визначення сутності витрат та їх класифікації стали предметом уваги іноземних науковців Д. Друрі, Б. Нідлз, П. Фрідман. Значний інтерес до проблеми витрат пов'язаний із великим колом питань, що стосується класифікації витрат та процесу формування собівартості продукції. Більшість вчених які розглядають класифікацію витрат економічних процесів в промислових підприємств, а на розвиток сільського господарства мало приділяється уваги, через специфічні особливості та тривалий цикл виробництва.

В умовах становлення інформаційного суспільства та розвитку цифрової економіки важливо також зважити на інноваційні процеси в обліку і контролі, що дало змогу сформувати мету статті.

Метою статті є класифікація витрат сільськогосподарських підприємств в умовах цифрової економіки відповідно до специфіки умов господарювання.

Результати дослідження. Витрати виробництва сільськогосподарських підприємств мають багато спільних рис з іншими видами господарської діяльності. Найбільш схожі ознаки є з промисловими підприємствами, це можна пояснити із більшим залученням виробничих ресурсів та діяльності саме з вирощування рослинництва і тваринництва. Витрати будь-якого підприємства завжди є одним з головних об'єктів обліку. Наскільки точно та своєчасно буде відображена інформація в бухгалтерському обліку, буде залежати точність та достовірність фінансового результату самого підприємства. Витрати це є складаний елемент організації та розвитку господарської діяльності механізму підприємства.

Відповідно П(С)БО 16 витрати – це зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Для розуміння поняття «витрати» їх необхідно класифікувати.

В основі класифікації витрат лежить принцип: різні витрати – для різних цілей (мети), тобто з якою метою здійснюється ця класифікація та визначення її методики і склад груп витрат.

В обліку метою будь-якої класифікації витрат є допомогти керівнику (менеджеру) в прийнятті точних, правильних рішень, тобто процес класифікації витрат – це процес поділу за відповідними ознаками для управління ними та отримання прибутку. Класифікація дозволяє передбачити поведінку витрат та їх величину або зменшити негативного ефекту діяльності підприємства.

Класифікація будь-чого це є розподіл на класи для визначення ознак, властивостей та закономірні зв'язки між ними. Для точної організації обліку витрат їх значення та особливості для контролю, аналізу та обчислення собівартості управління витратами поділяють на групи. В свою чергу класифікація надає необхідну інформацію щодо прийняття рішень, оскільки акцентує увагу на певних категоріях витрат. Класифікація дає можливість деталізувати об'єкти управління для адміністративного впливу при прийнятті рішень, тобто віднесення витрат до певних видів.

Основна мета класифікації витрат полягає в регулюванні самих витрат на виробництві для отримання потреб як внутрішніх так і зовнішніх користувачів. Без такої систематизації не можливо ефективно ведення рахунків і прив'язання витрат до об'єкту. Класифікація витрат здійснюється фінансовим обліком, проте вона не завжди прийнятна для задоволення інформаційних потреб керівництва для цілей управління [1]. Для врахування в організації обліку витрат і побудови їх класифікації технології та організації виробництва це можливість отримати достовірну інформацію про витрати на виробництво.

Зокрема більшість вітчизняних й зарубіжних науковців розглядають класифікаційні ознаки витрат

з врахуванням економічних процесів промислових підприємств [2] залишаючи поза увагою сільське господарство, якому притаманні специфічні особливості вирощування та виробництво продукції та кліматичні чинники.

В економічній літературі нараховується біля двох десятків класифікацій витрат, але вони не знайшли практичного застосування. У вітчизняному обліку на практиці переважає калькуляційний підхід, тобто використовується групування витрат з метою обчислення собівартості продукції (робіт, послуг). В управлінському обліку пропонується цільовий та функціональний підхід. Даний підхід підтримують і вітчизняні науковці [3, 10]. Для згрупування витрат на певні класи потрібно зрозуміти які фактори впливають на їх формування (Рис. 1).

Проаналізувавши всі ці фактори можна виділити що існує зв'язок та взаємозалежність між ними [8]. Отже, кожна зміна рівня витрат спричиняє вплив на якість факторів виробництва. Позавиробничі впливають на реалізацію продукції, використання фінансових можливостей підприємства та підвищення якості продукції. Із вищесказаного можна стверджувати, що дані фактори є важливими чинниками та використовуються при формуванні витрат саме на сільськогосподарських підприємствах. Всі фактори впливають на зовнішнє і внутрішнє середовище підприємства. Науковець Ю. С. Цал-Цалко виділяє такі чинники ефективного формування витрат на виробництво продукції як матеріальна зацікавленість працівників у результаті своєї праці [9].

Перш ніж обрати класифікацію витрат, методику та розрахунок потрібно виокремити завдання перед яким стоїть дослідження та напрямки їх формування в управлінні ефективністю виробництва. Витрати можуть включати в себе підсистеми, які більш деталізують та включають планування, облік, аналіз та контроль над ними і розкривають їх суть. Найпоширенішою класифікацією витрат є залежно від цілей управління, де поділяють на три напрямки:

- витрати для визначення собівартості продукції та отримання прибутку, оцінки запасів (оцінка запасів, витрати на продукцію, витрати періоду);
- витрати для прийняття управлінських рішень і планування (продуктивні, непродуктивні, релевантні, нерелевантні);
- витрати для здійснення процесу контролю та регулювання (регульовані, нерегульовані, постійні, змінні, нормативні, ненормативні). В залежності від мети управління суб'єктом господарювання відбувається більша деталізація витрат.

Найбільш часті критерії класифікації відносяться до загальної групи, що є універсальністю розподіл витрат для всіх галузей економіки. Однак четверта частина всіх цих класифікаційних ознак застосовується сільськогосподарському виробництві, що характеризує особливості виробничого процесу, чинники впливу, облік та контроль витрат АПК. Дослідивши етапи формування витрат ми пропонуємо виділити наступні:

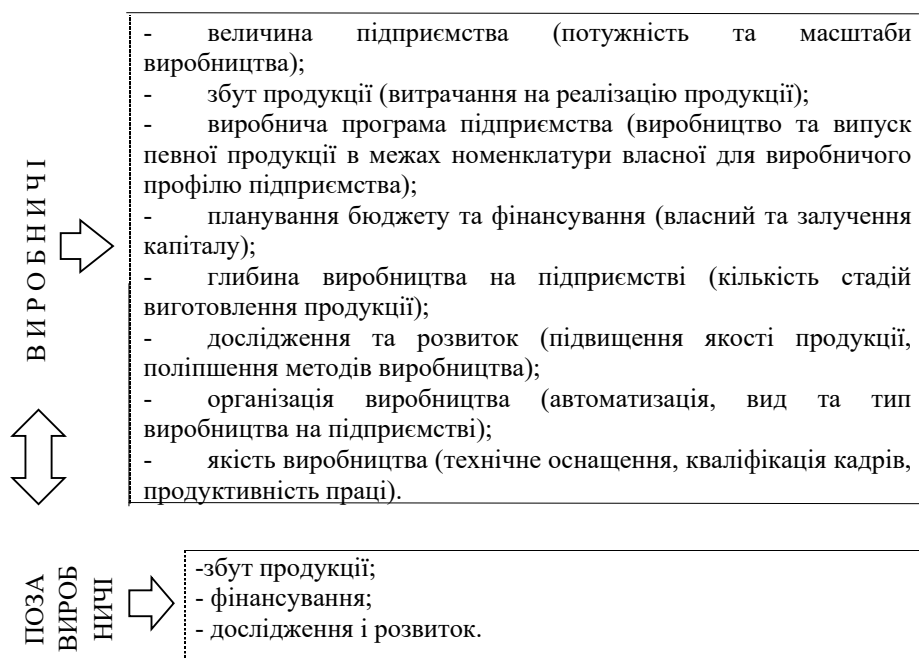

Рис. 1. Фактори, що впливають на витрати [8]

1. I етап – вибір напрямку класифікації.
2. II етап – вибір ознак класифікації.
3. III етап – формування витрат.

На першому етапі відбувається вибір напрямку класифікації, для чого це потрібно куди які витрати віднести. Другий етап формує ознаки, надається характеристика по якому буде відбуватися класифікації та встановлюється взаємозв'язок між ними, а вже на третьому – формуються самі витрати та їх поділ за напрямками

на підприємствах і в кінці отримання фінансових результатів (табл. 1).

На практиці сільськогосподарські підприємства застосовують класифікацію витрат для цілей калькулювання собівартості продукції. Сільське господарство це специфічна галузь виробництва, під впливом природних та кліматичних умов можуть виникати додаткові витрати, стихійне розповсюдження шкідників, загибель озимих культур спричиненими низькими температурами. На виникнення надзвичайних

Таблиця 1

Класифікація витрат сільськогосподарських підприємств

№	Напрямок (цілі) класифікації	Ознаки класифікації	Види витрат
1	2	3	4
1	За місцем виникнення та контролю	За місцем виникнення	Основне виробництво Допоміжне виробництво або підсобне виробництво
2	За доцільністю віднесення до собівартості продукції	За участю в процесі виробництва За відношенням до собівартості продукції	Виробничі Невиробничі Витрати на продукцію (ті що включають до виробництва) Витрати періоду (ті що не включаються до собівартості продукції)
3	Прогнозування процесу діяльності	За обсягом виникнення виробництва	Постійні (умовно-постійні) Змінні (умовно-змінні)
4	За організаціями планування, обліку та калькулювання собівартості продукції	За видами витрат	За економічними елементами За статтям калькуляцій
5	За діяльністю у часі	За часом виникнення	Термін виникнення (минулих періодів) Календарний період (одноразові, поточні, довгострокові) Звітний період (миттєві, годинні, денні) Витрати майбутніх періодів

1	2	3	4
6	Проведення калькуляційних розрахунків	За способом перенесення вартості на продукцію	Прямі Непрямі
7	Застосування норм та використання ресурсів	За доцільністю виробництва	Продуктивні Непродуктивні
		За відношенням до діючих норм	Нормовані Ненормовані Відхилення від норм Змінами норм
8	Прийняття обґрунтованих правильних управлінських рішень	За принципом прийняття рішень	Релевантні Нерелевантні Зовнішні Внутрішні
		За розробкою стратегічних напрямів	Короткострокові Довгострокові
		Періодичність виникнення	Одноразові Поточні Періодичні
		За функцією управління	Виробничі Комерційні Адміністративні
9	Контроль за виконанням поставлених завдань та рішень	За можливістю здійснення контролю	Контрольовані Неконтрольовані
10	Визначення єдності	За єдністю складу	Одноелементні Комплексні
11	Економічна ефективність виробництва	Можливість планування	Витрати, що можна спланувати Витрати, що не можна спланувати
12	Вирішення поточних та довгострокових завдань	За принципом спрямованості	Дійсні (розрахункові) Альтернативні
13	Спрямовані на облік системі рахунків	За економічним призначенням (техніко-економічні)	Основні Накладні
14	Потреби у виробництві та обігу продукції	Кругообіг коштів	Витрати галуззі виробництва Витрати галуззі обігу
15	Спрямовані на оновлення виробничих процесів	Ведення інноваційних змін	Інноваційні Неінноваційні
16	Визначення обчислення продукції	За порядком обчислення	Фактичні Планові
17	Отримання прибутку та доходів	За отримання фінансового результату	Вичерпні Невичерпні
		За видами отримання прибутку	Покриті Частково покриті Непокриті
18	Надзвичайна діяльність	Витрати на надзвичайні події	Спонтанні (Посухи, стихійні явища, пожежі, військові дії на землях підприємств)

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі джерел [2, 3, 4, 7]

витрат керівник не здатний впливати, а використання новітніх технологій дає мало користі для обліку та контролю. Особливо при виробництві рослинництва потрібно включати витрати на надзвичайні події. Вони можуть варіюватися залежно від природніх умов, можуть виникати додаткові витрати в результаті збільшення врожайності. Наприклад, витрати на збирання, транспортування, переробку та зберігання,

збут. Тому такі витрати є спонтанними і не пов'язані з заздалегідь прийняттям рішення. Дуже важливо мати на підприємстві додаткові ресурси та резерви, виробничі потужності для своєчасного виконання всіх операцій з одержанням додаткової продукції або ліквідації несприятливих подій.

Часовий критерій класифікації витрат є найбільш універсальним і більш доцільно використовувати

його в сферах сільського господарства. Сфера аграрної економіки в процесі виробництва є найбільш розділена з часовими рамками на виготовлення, переробку продукції, реалізації та збут. Виробництво продукції сільського господарства не співпадає з календарним роком тому потребує розмежування витрат так щоб вони включались в собівартість продукції звітного періоду і відповідали кількості виробленої в цьому періоді. Тому тривалість дій із часовим визначенням господарського виробництва розділяють на витрати минулих років, витрати майбутніх періодів, календарний і звітний. Звідси виходить що частина витрат поточного року віднобить незавершеному виробництву продукції і відноситься до собівартості продукції наступного року. Таким чином частина витрат минулого року відноситься на собівартість продукції звітного року.

Завдяки новітнім технологіям вся інформація про витрати миттєво може передаватися на відповідні підрозділи підприємства навіть якщо інформація про витрати збирається протягом години чи більший календарний період. Оперативне та вчасне контролювання інформації про витрати забезпечує своєчасну та інноваційну діяльність в прийнятті управлінському рішенні.

Для підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва є впровадження інноваційних технологій або поточної інноваційної діяльності підприємства. Тому поділ витрати на інноваційні та неінноваційні здійснюється за інноваційною операційною діяльністю підприємства. Інформація про витрати в сфері інновацій є основним елементом ефективності впровадження та використання інновацій в аграрній сфері. Це дасть змогу більш доцільно використовувати новітні технології в обліку і контролі.

Більшість інновацій які впроваджуються в аграрній сфері націлені на ефективність та результативність. Оцінювати ефект виробництва за результатами діяльності доцільно класифікувати витрати на продуктивні та непродуктивні за критерієм доцільності виробництва. Продуктивні витрати можуть принести більше користі з позиції керівника як доцільні. За рахунок впровадження новітніх програмних технологій облікова інформація достовірно та своєчасно аналізується та керівники можуть обґрунтовано приймати рішення. В умовах цифрової економіки можливо прогнозувати витрати, що будуть ефективні для кожної фінансово-господарської операції на сільськогосподарських підприємствах.

В умовах цифрової економіки в аграрній сфері запроваджується тотальний контроль. Особливу увагу приділяється контроль за витратами. Відповідно до цього витрати що виникають у результаті діяльності сільськогосподарських підприємств доцільно класифікувати як контрольовані та неконтрольовані. Контрольовані витрати залежать від інформації яка обробляється. За рахунок контролюваності витрат керівник або менеджер підприємства може приймати управлінські рішення щодо попередження зменшення витрат та їх ефективного

використання. З цією метою формуються центри відповідальності та центри витрат. Витрати які впливають на управління персоналом називаються релевантними. За рахунок автоматизації обліку забезпечується планування витрат на майбутні періоди.

Відповідно до виробничого процесу витрати поділяються на основні та накладні. Основні – це ті витрати які пов'язані з технологічним процесом виробництва продукції. Сюди входить прямі матеріальні витрати які включають вартість сировини та основних матеріалів, що є основою виробленої продукції. До складу прямих витрат входить оплата праці та інші виплати основним працівникам. Сюди включають інші витрати які відносяться до конкретного об'єкта витрат, плата за оренду землі, амортизація тощо. До накладних витрат відносяться витрати які пов'язані з обслуговуванням та діяльністю підрозділів.

За калькулювання вартості продукції та методом обліку витрати поділяються на прямі та непрямі. Прямі витрати включаються до собівартості продукції, робіт або послуг, а непрямі витрати для включення до собівартості спочатку їх треба розподілити між об'єктами обліку.

З метою розділення витрат за видами прибутку поточної діяльності, ми пропонуємо поділити на покриті, частково покриті та непокриті витрати. Покриті витрати – формуються у процесі поточної діяльності для отримання чистого прибутку. Непокриті витрати – формуються у процесі поточної діяльності співставляються з доходами для отримання збитку. Відповідно частково покриті витрати формуються у процесі діяльності підприємства для отримання прибутку та визначення збитку.

При врахування особливості виробничого процесу в агропромислових підприємствах для класифікації витрат необхідною метою є побудова номенклатури статей витрат. Групування витрат за калькуляційними статтями регламентується Методичними рекомендаціями №132 [6]. В основі класифікації витрат за статтями лежить комбінована ознака та характер призначення витрат. Перелік цих статей витрат стосується усіх видів сільськогосподарських підприємств та передбачає групування витрат за елементами, але не враховує рівень автоматизації процесів господарської діяльності. Незважаючи на цифровізації економіки методика і порядок калькулювання собівартості продукції є чітко визначеними.

Висновки. Витрати на виробництво продукції та їх класифікація виступають одним із найважливіших показників ефективного виробництва, робіт та послуг. Оскільки витрати є елементом фінансового результату діяльності підприємств, то необхідне ефективне управління витратами. Відповідно до цього важливим є класифікація витрат для обліку і контролю. У процесі діяльності підприємств необхідно враховувати специфіку виробництва та масштаби сфери діяльності. Класифікувати витрати відповідно до сфери діяльності доцільно поділити на витрати для

визначення собівартості продукції; витрати для отримання прибутку; витрати для ефективного контролю і регулювання. При цьому необхідним є також поділ на окремі підгрупи за їх відповідністю складності структури управління підприємством.

В процесі дослідження нами запропоновано авторське бачення класифікації витрат: за видами отримання прибутку (покриті, частково покриті та

непокриті), за надзвичайністю подій (тобто на стихійні лиха які завдано шкоди на виробництві, або спонтанні які виникають коли збільшується врожайність). Обґрунтована класифікація витрат дає змогу ефективно управляти витратами та здійснювати чіткий облік і контроль оцінювати фінансовий результат діяльності підприємства в умовах цифрової економіки.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1 (22). С. 11–18.
2. Грицак Н. Ю. Еволюція витрат як економічної категорії та необхідність її класифікації. *Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки – 2006* : матеріали I Міжнародний 98 інноваційний форум співдружності незалежних держав і XI міжнародна науково-практична конференція (м. Алушта, 10–13 червня 2006 р.) С. 142–144.
3. Костякова А. А. Класифікація витрат виробництва в рослинництві за цільовим підходом. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2017. № 2 (34) С. 306–314. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/3580/1/3.pdf>
4. Мінаєв Д., Раделицький Ю. Класифікація витрат агродіяльності з позиції обліку і контролю в умовах використання геоінформаційних технологій. *Вісник економіки*. 2023. №3 С. 97–114. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/1507/1646>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. №318, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. за № 27/4248 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
6. Про затвердження Методичних рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України №132 від 18.05.2001 р.
7. Садовська І., Дрождіна І. Класифікація витрат на сільськогосподарських підприємствах. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний збірник наукових праць*. 2014. № 3. С. 110–113. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/175/175>
8. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат /пер. з нім. під кер. і наук. ред. М. Г. Грецака. Київ : Таксон, 2000. 520 с.
9. Цал-Цалко Ю. Витрати підприємства: навч. посібник. Київ : ІУА, 2002. 656 с.
10. Чебан Ю. Ю., Гацелюк В. О. Облік витрат діяльності сільськогосподарських підприємств: законодавчо-нормативний аспект. *Глобальні та національні проблеми розвитку*. 2016. № 9. С. 754–758. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/155.pdf>

References:

1. Butynec F. F. (2012) Vytraty vyrobnyctva ta jikh klasyfikacija dlja potreb upravlinnja [Production costs and their classification for management purposes]. *Problemy teorii ta metodologiji bukhghalterskogho obliku, kontrolju i analizu – Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, vol. 1(22), pp. 11–18.
2. Ghrycak N. Ju. (2006) Evoliutsiia vytrat yak ekonomichnoi katehorii ta neobkhidnist yii klasyfikatsii [Evolution of costs as an economic category and the need for its classification]. *Problemy ta perspektivy innovatsiinoho rozvytku ekonomiky – 2006* : materialy I Mizhnarodnyi 98 innovatsiinyi forum spivdruzhnosti nezaleznykh derzhav i XI mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia (m. Alushta, 10–13 chervnia 2006 r.) pp. 142–144.
3. Kostjakova A. A. (2017) Klasyfikacija vytrat vyrobnyctva v roslynnyctvi za ciljovym pidkholdom [Classification of production costs in crop production by targeted approach]. *Zbirnyk naukovykh pracj Tavrijskogho derzhavnogho aghrotekhnologichnogho universytetu (ekonomichni nauky) – Collection of scientific works of Tavria State Agrotechnological University (economic sciences)*, vol. 2(34), pp. 306–314. Available at: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/3580/1/3.pdf>
4. Minajev D., Radelyckij Ju. (2023) Klasyfikacija vytrat aghrodijalnosti z pozycji obliku i kontrolju v umovakh vykorystannja gheoinformacijnykh tekhnologij [Classification of agricultural costs from the point of view of accounting and control in the context of geographic information technologies]. *Visnyk ekonomiky – Visnyk ekonomiky*, vol. 3, pp. 97–114. Available at: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/1507/1646>
5. Ministerstvo finansiv Ukrainy (1999) Polozhennja (standart) bukhghalterskogho obliku 16 “Vytraty” [Accounting Regulation (Standard) 16 “Expenses”], zatverdzhene Nakazom 31.12.1999 r. vol. 318, zarejestrovane v Ministerstvi justycji Ukrainy 19.01.2000 r. za vol. 27/4248 (zi zminam y ta dopovnennjamy). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
6. Ministerstvo aghrarnoji polityky Ukrainy (2001) Pro zatverdzhennja Metodychnykh rekomendacijamy z planuvannja, obliku i kalkulujuvannja sobivartosti produkciji (robit, poslugh) siljskoghospodarsjkykh pidpryjemstv [On Approval of the Methodological Recommendations on Planning, Accounting and Calculation of the Cost of Production (Works, Services) of Agricultural Enterprises]: Nakaz vol. 132, vid 18.05.2001 r.

7. Sadovsjka I., Drozhkina I. (2014) Klasifikacija vytrat na sil'sjkochozjars'kykh pidpryjemstvakh [Classification of expenses at agricultural enterprises]. *Instytut bukhhalters'kogo obliku, kontrolj ta analiz v umovakh globalizaciji. Mizhnarodnyj zbirnyk naukovykh pracj – Institute of accounting, control and analysis in the context of globalization. International collection of scientific papers*, vol. 3, pp. 110–113. Available at: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/175/175>
8. Fandelj Gh. (2000) *Teorija vyrobnytva i vytrat* [Theory of production and costs]. Per. z nim. pid ker. i nauk. red. M.Gh. Ghreshhaka. Kyiv: Takson, 520 p. (in Ukrainian)
9. Cal-Calko Ju. (2002) *Vytraty pidpryjemstva: navch. Posibnyk* [Enterprise costs: a study guide]. Kyiv: IUA, 656 p. (in Ukrainian)
10. Cheban Ju. Ju., Ghaceljuk V. O. (2016) Oblik vytrat dijal'nosti sil'sjkochozjars'kykh pidpryjemstv: zakonodavcho-normatyvnyj aspekt [Accounting of expenses of agricultural enterprises: legislative and regulatory aspect]. *Ghlobalni ta nacionalni problemy rozvytku – Global and national development issues*, vol. 9, pp. 754–758. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/155.pdf>

CLASSIFICATION OF COSTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE DIGITAL ECONOMY

Summary. The article explores the prospects of using the digital economy in agricultural enterprises. In the context of globalization processes, agriculture needs to change, and digitalization is a key factor in this, which will increase the competitiveness of the agricultural sector. For the effective management of agricultural enterprises, it is necessary to classify and systematize the costs that arise during production processes. The factors that influence the formation of costs were identified: production and non-production. These factors are interdependent and affect the quality of production. These factors are important elements in the formation of costs and their classification at agricultural enterprises. The importance of classifying the costs of agricultural enterprises from the point of view of accounting and control is substantiated. On the basis of the analysis, the author reveals the component structure of costs for efficient production of agricultural products, which is an integral part of improving the functioning of production. Three stages of cost formation at enterprises have been allocated. The author's own format of classification of costs by types of profit (covered, partially covered, uncovered) and costs of emergency events (spontaneous) is proposed and systematized. Agricultural production depends on many factors, especially natural and climatic ones. Therefore, such costs must be included in the formation of general cost information. These costs are unpredictable, so the company should always have additional resources to use in any such situations. Thanks to the use of the digital economy and the latest technologies, all information on costs in general or by business units is promptly collected and analyzed and delivered to the manager in a timely manner. Accordingly, the manager can effectively and timely make management decisions to reduce costs or distribute them among departments or workshops. The introduction of various digital technologies has a positive impact on the operations of agricultural enterprises and, in the future, on their competitiveness in the international arena.

Keywords: costs, cost classification, digital economy, management decisions, production cost, agriculture.